

มโนทัศน์ทางเศรษฐกิจของ หลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) กับ “เศรษฐศาสตร์ของชาร์ลส์ จีต”

ดร.วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์

ราชบัณฑิต

ย้อนหลังไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๒๔ มิถุนายน สกนั้น, หลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) บุคคลสำคัญของคณะราษฎร ผู้เป็นเจ้าของร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว ซึ่งได้ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธย มีผลทำให้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สิ้นสุดลง และเริ่มการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น, ได้รับมอบหมายไว้วางใจจากคณะราษฎรให้จัดทำนโยบายที่แสดงเจตนารมณ์ของการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่เรียกว่า “หลัก ๖ ประการ” ซึ่งข้อหนึ่งระบุว่า “จะต้องบำรุงความสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกๆ คนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาง”

ต่อมาภายหลังที่ได้พระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับถาวรเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม สกเดียวกันแล้ว พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้หลวงประดิษฐมนู

ธรรมเป็นผู้ร่างโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น ซึ่งเมื่อหลวงประดิษฐฯ ได้จัดพิมพ์เอกสารดังกล่าวขึ้นมาโดยเรียกว่า “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” หรือ “สมุดปกเหลือง”, ก็ได้เกิดความขัดแย้งกันในคณะรัฐมนตรี จนกระทั่งมีการปิดสภาผู้แทนราษฎรและงดใช้รัฐธรรมนูญในวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๖ โดยหลวงประดิษฐมนูธรรมถูกส่งออกไปประเทศฝรั่งเศสในวันที่ ๑๒ ของเดือนเดียวกัน

ในเอกสาร “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” อันเป็นชนวนให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งแรกในสมัยรัฐธรรมนูญนั้น ได้ปรากฏชื่อของ “ศาสตราจารย์ชาร์ลส์ จีต” ซึ่งหลวงประดิษฐฯ ได้อ้างถึงในฐานะผู้เรียบเรียงคำราเศรษฐศาสตร์ เมื่ออธิบายเรื่อง “ความต้องการของมนุษย์” มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบันที่ดำรงชีวิตอาจมีแตกต่างกัน และยิ่งมนุษย์มีความเกี่ยวพันกันกว้างขวางขึ้นและเจริญขึ้นแล้ว ความต้องการก็ยิ่งมีมากขึ้น ศาสตราจารย์ชาร์ลส์ จีตกล่าวไว้ว่า ที่เรียกกันว่าเจริญนั้นก็หมายความว่าความต้องการของมนุษย์ได้มีมากขึ้น (คำสอน เศรษฐวิทยา เล่ม ๑ หน้า

๔๙) เช่นคนป่าต้องการเครื่องนุ่งห่มแต่พอเปิดบังร่างกายบางส่วน ครั้นคนจำพวกนั้นเจริญขึ้น ก็ต้องการเครื่องนุ่งห่มปิดบังร่างกายมากขึ้น ดังนี้เป็นต้น”^๑

จากนั้นชื่อของชาร์ลส์ จีต ก็หายไปพร้อมกับผู้เป็นเจ้าของ “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” จนกระทั่งเมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นมาพิจารณาว่าหลวงประดิษฐมนูธรรม สมาชิกประเภทที่ ๒ ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ในสมัยรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา มีมลทินจริงหรือไม่, ชื่อของชาร์ลส์ จีต จึงได้กลับคืนมาอีกวาระหนึ่งในระหว่างการประชุมของคณะกรรมการดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๖ (นับอย่างสมัยนี้เป็น ๒๔๗๗)

ในการประชุมวันนั้น คณะกรรมการได้ถามหลวงประดิษฐมนูธรรมเกี่ยวกับเรื่องการบังคับคนให้ทำงานที่ปรากฏอยู่ใน “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” ซึ่งหลวงประดิษฐ์ฯ ได้แสดงความเห็นว่าในเมืองไทยมีคนที่ไม่ยอมทำตามหากินอะไร คอยฟังพาสัยผู้อื่น ซึ่งหากจะปล่อยเอาไว้ก็จะกลายเป็นคนเกียจคร้าน ซึ่งจะเป็นผลเสียแก่เศรษฐกิจของชาติ ดังนั้นจึง “ไม่มีวิธีใดดีกว่ารัฐบาลจะจัดประกอบเศรษฐกิจเสียเอง และหา

พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีคนแรกของไทย

หลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์)

ทางที่จะบังคับให้ราษฎรประเภทนี้ทำงาน”^๒

ในการตอบคณะกรรมการวิสามัญ หลวงประดิษฐมนูธรรมได้อ้างศาสตราจารย์ชาร์ลส์ จีต, โดยกล่าวว่า “ชาร์ลส์ จีต ได้แสดงไว้ว่า การบังคับให้ทำงานนั้นเป็นระเบียบการของโซเชลลิสต์หลายอย่าง ถ้าจะพูดโดยเคร่งครัดแล้ว การเกณฑ์ทหารก็เป็นการบังคับให้ทำงานเหมือนกัน ส่วนการวางแผนการ (เศรษฐกิจ-ผู้เขียน) นั้น ก็มีคณะอื่นๆ นอกจากคณะคอมมิวนิสต์ใช้วิธีการเช่นนี้ด้วยเหมือนกัน”^๓

นอกจากนั้น หลวงประดิษฐมนูธรรมก็ยังได้กล่าวต่อไปว่า “ตามที่ชาร์ลส์ จีต ได้แสดงไว้ก็ปรากฏว่าเป็นการเกี่ยวกับวิภาษกรรม (การแบ่งสรรโภคทรัพย์) (คือวิภาษกรรม-ผู้เขียน) มากกว่าประดิษฐกรรม (การบังเกิดโภคทรัพย์)”^๔

การที่หลวงประดิษฐมนูธรรมได้อ้างถึงศาสตราจารย์ชาร์ลส์ จีต ดังกล่าว เป็นข้อสังเกตว่าหลวงประดิษฐ์ฯ จะต้องได้ศึกษาดาราศาสตร์ของศาสตราจารย์ชาวฝรั่งเศสผู้นั้นอย่างแตกฉาน ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส ระหว่าง

พ.ศ. ๒๔๖๓-๒๔๖๔, ซึ่งเมื่อได้เห็นหลักสูตรวิชากฎหมาย สำหรับการศึกษาเพื่อรับ “ปริญญารัฐ” หรือ “ด็อกเตอร์ของแผ่นดิน” ในครั้งกระนั้นแล้ว ก็ต้องยอมรับว่าข้อสังเกตดังกล่าวนี้เป็นความจริง.^๕

หลวงประดิษฐมนูธรรม หรือนายปรีดี พนมยงค์ เติบโตที่ตาดมยา ได้ศึกษากฎหมายที่มหาวิทยาลัยกอง ซึ่งต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ หรือ “เศรษฐวิทยา” ทั้ง ๒ ปี เพื่อรับด็อกเตอร์ “บาเชอลิเยร์ ออง ดรัว” อีกทั้งต้องสอบไล่ วิชาการคลังในชั้นปีที่ ๓ ก่อนที่จะรับด็อกเตอร์ “ลิซองลิเย ออง ดรัว”. ถึงแม้ว่าในที่สุดหลวงประดิษฐมนูธรรมจะสอบไล่ได้ “ปริญญารัฐ” เป็น “ด็อกเตอร์ ออง ดรัว” ฝ่ายนิติศาสตร์ แต่ก็ได้สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรชั้นสูงในทางเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้นอีกโสดหนึ่งด้วย.^๖

นอกจากจะได้ศึกษาดำรง เศรษฐศาสตร์ของศาสตราจารย์ ชาร์ลส์ จีต แล้ว ในขณะที่ศึกษาปริญญาเอกอยู่ที่มหาวิทยาลัยกรุงปารีส, หลวงประดิษฐมนูธรรมก็ยังได้เป็นลูกศิษย์ของศาสตราจารย์เดสชองปีส์ (Deschamps) อีกด้วย.

ศาสตราจารย์เดสชองปีส์ สอนวิชาประวัติศาสตร์ลัทธิเศรษฐกิจ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าหลวงประดิษฐ์ฯ จะได้รับความรู้ความเข้าใจในระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมจากอาจารย์ท่านนี้พอสมควร.

ใน “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” หลวงประดิษฐ์มนูธรรมได้กล่าวไว้ว่าบุคคลมักจะมีอาการลำเอียงในการยอมรับและไม่ยอมรับลัทธิเศรษฐกิจต่างๆ ซึ่งศาสตราจารย์เดสชองปีส์ได้อธิบายว่าความลำเอียงดังกล่าวมีที่มา ๓ ประการ คือ *ประการแรก* มีความลำเอียงเพราะขาดความรู้ความเข้าใจ, *ประการที่ ๒* มีความลำเอียงเพราะได้ปลงใจเชื่อทางหนึ่งทางใดโดยไม่พยายามศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริง และ *ประการที่ ๓* มีความลำเอียงเพราะมีประโยชน์ส่วนตนเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยมิได้คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม.^๗

ถึงแม้ว่าหลวงประดิษฐ์มนูธรรม หรือนายปรีดี พนมยงค์ จะมีได้กล่าวถึงบุคคลต่างๆ ที่ให้ความรู้และข้อคิดในทางเศรษฐศาสตร์ ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม ในสมัยที่เป็น

นักศึกษากฎหมายในฝรั่งเศส นอกเหนือไปจากที่ได้กล่าวถึงแล้วก็ตาม, แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่หลวงประดิษฐ์ฯ จะมีโอกาสได้ศึกษาดำรงของอาจารย์ท่านอื่นๆ ด้วยไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ก่อนข้างจะชัดเจนว่าเศรษฐศาสตร์ของชาร์ลส์ จีต มีอิทธิพลอยู่ไม่น้อยในมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์มนูธรรม ไม่ว่าในคำบรรยายวิชากฎหมายปกครองที่ใช้สอนที่โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม หรือในเอกสาร “เค้าโครงการเศรษฐกิจ”, หรือแม้กระทั่งในการให้สัมภาษณ์แก่นักวิชาการรุ่นใหม่เมื่อก่อนถึงอสัญกรรม

จริงอยู่ หลวงประดิษฐ์มนูธรรมมีมโนทัศน์ตลอดจนจุดยืนซึ่งเป็นของตนเอง และสะท้อนประสบการณ์จากชีวิตสมัยเป็นเด็ก อีกทั้งการศึกษาด้านภาพของสังคมไทยอยู่มาก, แต่

กระนั้นก็ต้องยอมรับว่าไม่บ่อยนักที่จะได้เห็นการถ่ายทอดมโนทัศน์จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งในลักษณะที่เกือบจะสมบูรณ์แบบเช่นในกรณีของชาร์ลส์ จีต กับหลวงประดิษฐ์มนูธรรม.

ด้วยเหตุนี้จึงน่าสนใจที่ควรจะต้องพยายามทำความเข้าใจกับศาสตราจารย์ชาวฝรั่งเศสผู้นี้สักเล็กน้อย.

ชาร์ลส์ จีต (Charles Gide) เกิดเมื่อ ค.ศ. ๑๘๔๗ ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๓๙๐ ในช่วงปลายรัชกาลที่ ๓ ของกรุงรัตนโกสินทร์ ชาร์ลส์ จีต คงจะเขียนตำราเศรษฐศาสตร์

หลายเล่ม และบทความที่ลงพิมพ์ในวารสารทางวิชาการต่างๆ ในฝรั่งเศส, แต่ที่รู้จักกันมากที่สุดก็คือ “Principes d'économie politiques” (หลักเศรษฐศาสตร์) ซึ่งพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๘๔ (พ.ศ. ๒๔๒๗) ก่อนหลวงประดิษฐ์ฯ เกิด ๑๖ ปี ตำราเล่มนี้ได้รับความนิยมสูงสุดในฝรั่งเศส เพราะมันจะครอบคลุมเนื้อหาสาระที่สำคัญๆ ในขอบเขตของวิชาเศรษฐศาสตร์เอาไว้โดยไม่ตกหล่น, แต่ก็เรียบเรียงด้วยภาษาที่เข้าใจได้ง่าย โดยผู้อ่านไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มาก่อนเลย. อย่างไรก็ตาม หากจะเรียกตำรา “หลักเศรษฐศาสตร์” ของชาร์ลส์ จีต ว่าเป็นตำราเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ก็จะไม่ถูกต้อง เพราะผู้เรียบเรียงได้ลงไปในประเด็นต่างๆ ก่อนข้าง

ศาสตราจารย์ชาร์ลส์ จีต (Charles Gide) ผู้เขียนตำรา “หลักเศรษฐศาสตร์”

จะเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแสดงความคิดเห็นที่คมคายและน่าคิด.

ตำราเศรษฐศาสตร์ที่นักศึกษาชาวฝรั่งเศสใช้เป็นกุญแจไขเข้าไปสู่ความรู้ความเข้าใจใน “หลักเศรษฐศาสตร์” เล่มนี้ได้รับการพิมพ์แล้วพิมพ์อีกหลายสิบครั้งในช่วงเวลาประมาณครึ่งศตวรรษ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๘๔ ซึ่งแน่นอนที่สุดจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมตามสมควรในการพิมพ์ใหม่หลาย ๆ ครั้ง. สำหรับเล่มที่พิมพ์ขึ้นเป็นครั้งที่ ๒๓ ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษโดยเอิร์นเนสต์ เอฟ. โรว์ (Ernest F. Row) ให้ชื่อหนังสือเป็นภาษาอังกฤษว่า “Principles of Political Economy” ในปี ค.ศ. ๑๙๒๔ (พ.ศ. ๒๔๖๗). ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๗๙ ตำราเล่มเดียวกันนี้ก็ได้ออกเป็นภาษาไทยเป็นภาษาไทยโดยนายสหัสส กาญจนพิงคะ และให้ชื่อว่า “หลักเศรษฐศาสตร์ของชาร์ลส์ จิต”, ซึ่งนักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองรุ่นก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ รู้จักกันดี.^๔

นอกจากตำรา “หลักเศรษฐศาสตร์” เล่มดังกล่าวแล้ว ศาสตราจารย์ชาร์ลส์ จิต ยังได้เรียบเรียงตำราที่ได้รับความนิยมอย่างมากอีกเล่มหนึ่ง ชื่อว่า “Histoire des doctrines économiques depuis les Physiocrates jusqu’ à nos jours” ซึ่งพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๐๙ และอาจแปลเป็นภาษาไทยว่า “ประวัติศาสตร์ลัทธิเศรษฐกิจ”. ตำราเล่มนี้มีศาสตราจารย์ริสต์ (C. Rist) ร่วมเรียบเรียงด้วย และเล่มที่พิมพ์ครั้งที่ ๒ ในปี ค.ศ. ๑๙๑๓ (พ.ศ. ๒๔๕๖) ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษโดย อาร์. ริชาร์ดส์ (R. Richards) พิมพ์ออกมาในปี ค.ศ. ๑๙๑๕ (พ.ศ. ๒๔๕๘). จากนั้นก็ได้พิมพ์ใหม่อีกหลายครั้งจนถึงครั้งที่ ๗ ในปี ค.ศ. ๑๙๔๗ (พ.ศ. ๒๔๙๐) ภายหลังที่ชาร์ลส์ จิต ได้ถึงแก่กรรมไปแล้วถึง ๑๕ ปี. ศาสตราจารย์ชาวฝรั่งเศสผู้นี้ได้ถึงแก่กรรมในปี ค.ศ. ๑๙๓๒ (พ.ศ. ๒๔๗๕) ซึ่งเป็นปีที่หลวงประดิษฐมนูธรรมได้เป็นแกนนำในการเปลี่ยนแปลงการปกครองสยามประเทศเป็นระบอบรัฐธรรมนูญ.

นอกจากนั้นก็ยังมีหนังสือที่ชาร์ลส์ จิต เรียบเรียงอีกเล่มหนึ่ง ซึ่งอาจจะไม่โด่งดังเหมือนตำราทั้ง ๒ เล่มที่กล่าวข้างต้น คือ “Communist and Cooperative Colonies” ซึ่งคงจะเป็นการเปรียบเทียบระบบคอมมิวนิสต์กับระบบสหกรณ์

ในตำรา “หลักเศรษฐศาสตร์” ชาร์ลส์ จิต ได้กล่าวถึงเศรษฐศาสตร์ใน ๓ ลักษณะ คือเศรษฐศาสตร์พิสุทธิ

(ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์-ผู้เขียน), เศรษฐศาสตร์สังคม (social economics) ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและองค์กรในสังคม ตลอดจนสถาบัน, นโยบายและมาตรการที่จะทำให้สังคมดีขึ้นและคนในสังคมมีความสุขยิ่งขึ้น, และเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ (applied economics) ซึ่งศึกษากิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ และแสวงหานโยบายและมาตรการในอันที่จะปรับปรุงให้มีรายได้และประสิทธิภาพสูงขึ้น.^๕

หลวงประดิษฐมนูธรรมได้ให้ความเอาใจใส่ต่อเศรษฐศาสตร์สังคมและเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ โดยถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐในการบริหารประเทศ, ในขณะที่ได้ให้ประโยชน์ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในการวางเค้าโครงของการเศรษฐกิจสำหรับประเทศไทย.

ในข้อเขียนต่างๆ ของหลวงประดิษฐมนูธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับลัทธิเสรีนิยม จะสังเกตเห็นได้ว่าหลวงประดิษฐ์ฯ มีความคิดเห็นที่ค่อนข้างจะสอดคล้องกับชาร์ลส์ จิต ผู้ซึ่งได้วิจารณ์ลัทธิดังกล่าวเอาไว้ว่าโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันมิใช่เกิดจากปรากฏการณ์อันเป็นปกติวิสัย หากเป็นผลมาจากเหตุการณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์ เช่น สงคราม หรือการแผ่อิทธิพลเข้ามาจากภายนอก เป็นต้น, ถึงแม้บางสิ่งจะเป็นไปโดยกฎธรรมชาติ แต่สังคมในปัจจุบันก็ไม่จำเป็นจะต้องคงที่ตายตัวอยู่ตลอดไป เพราะกฎธรรมชาติคือกฎแห่งวิวัฒนาการ, และนอกจากนั้น กฎธรรมชาติก็ไม่จำเป็นจะต้องดีเสมอไป ซึ่งหากมีความไม่เหมาะสมก็จะต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง.^๖

ชาร์ลส์ จิต อธิบายสาระของลัทธิโซลิดาริสม์ (solidarism) เอาไว้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือมนุษยชาติต้องพึ่งพาอาศัยกันตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้นจึงต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยให้ทุกคนมีส่วนในความลำบากของผู้อื่นด้วย ซึ่งการนี้เป็นมูลฐานแห่งความยุติธรรมของสังคม. อย่างไรก็ตาม โซลิดาริสม์ก็แตกต่างไปจากลัทธิสังคมนิยม คือมีความเคารพในกรรมสิทธิ์ของบุคคลและยอมรับให้มีมรดกตกทอดได้ ตลอดจนให้ความอิสระต่อบุคคลในการใช้จ่าย. นอกจากนั้นลัทธิโซลิดาริสม์ก็ยังยอมรับความไม่เสมอภาคในสังคม เป็นแต่ให้คนที่อ่อนแอและคนที่แข็งแรงรับผิดชอบการดำเนินชีวิตร่วมกัน โดยความสมัครใจภายใต้ระบบการประกันสังคม เพื่อความมั่นคงแห่งสังคม. มโนทัศน์ทางเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมดูเหมือนจะได้รับอิทธิพลจากลัทธิอันตามนัยแห่งคำอธิบายของชาร์ลส์ จิต ค่อนข้างมาก.^๗

ศาสตราจารย์วิชาเศรษฐศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงของฝรั่งเศสผู้นี้ได้แสดงความเฉียบแหลมและลึกซึ้งในการวิเคราะห์เรื่อง “ทรัพย์สิน”. ชาร์ลส์ จี๊ด กล่าวว่าที่ผู้คนสะสมทรัพย์สินเอาไว้มากมาย มิใช่เพื่อการบริโภค แต่เพราะ “ทรัพย์สิน” ให้อำนาจแก่ผู้เป็นเจ้าของเหนือคนอื่นและเหนือบรรดาทรัพยากร. ดังจะเห็นว่าเงินก่อให้เกิดอิทธิพลทางการเมืองและทางสังคม และอำนาจเศรษฐกิจของเงินก็คืออำนาจที่ใช้บังคับประชาชนส่วนรวมของประเทศ. ชาร์ลส์ จี๊ด เน้นว่า “ทรัพย์สิน” มี ๒ บทบาท คือ บทบาทในการบังคับความต้องการโดยตรง และบทบาทที่ให้อำนาจแก่ผู้เป็นเจ้าของ คนเราจะใช้ “ทรัพย์สิน” เพื่อบังคับความต้องการในรูปของรายได้ แต่ “ทรัพย์สิน” ที่ให้อำนาจนั้นอยู่ในรูปของ “ทุน”.^{๑๒}

แนวความคิดของศาสตราจารย์ชาร์ลส์ จี๊ด ดังกล่าวนี้น่าจะมีอิทธิพลต่อมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมไม่มากนัก.

ชาร์ลส์ จี๊ด เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่มองเห็นพลังอำนาจของ “เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์” ในการเศรษฐกิจค่อนข้างจะชัดเจน โดยได้เน้นบทบาทของปัจจัยดังกล่าวเอาไว้มาก เช่น สามารถกำกับธรรมชาติให้อยู่ในความบงการของมนุษย์ได้, ทำให้สามารถผลิตสินค้าและบริการได้โดยมีค่าใช้จ่ายที่น้อยลง และได้มาซึ่งสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกันในปริมาณมากและโดยใช้เวลาที่รวดเร็ว ฯลฯ แต่ก็เห็นว่าในการเพาะปลูกเครื่องจักรถูกใช้เพียงช่วยให้ออกแรงน้อยลง (ในปัจจุบันเกษตรกรรมต้องอาศัยผลงานวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ-ผู้เขียน).^{๑๓} หลวงประดิษฐมนูธรรมก็เป็นผู้หนึ่งที่เห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาตั้งแต่ต้น, ซึ่งการที่เป็นผู้ให้แนวความคิดก่อกำเนิด “ราชบัณฑิตยสถาน” ขึ้นเกือบจะโดยทันทีภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง (หลวงประดิษฐฯ เป็นประธานสำนักธรรมศาสตร์และการเมืองของราชบัณฑิตยสถานคนแรก) ก็อาจจะมาจากมโนทัศน์ว่าด้วยแรงงานทางสติปัญญา (intellectual labour) ของชาร์ลส์ จี๊ด ก็เป็นได้.

ในเอกสาร “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” หมวดที่ว่าด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ควรจะมีภายในประเทศ หลวงประดิษฐ์มนูธรรมมีมโนทัศน์ที่สอดคล้องกับชาร์ลส์ จี๊ด เป็นอย่างมากตามที่กล่าวว่า “จะต้องจัดการกิจกรรมและอุตสาหกรรมทุกอย่างให้มีขึ้น ซึ่งในที่สุดประเทศไม่จำเป็นต้องอาศัยต่างประเทศ”.

ชาร์ลส์ จี๊ด บอกว่าความชำนาญเฉพาะอย่างเป็นอันตราย เพราะจะเสียเปรียบต่างชาติ โดยประชาชาติที่ปรารถนาความก้าวหน้า, ความมั่งคั่งและความมั่นคงจะต้องสร้างขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ จึงจะรักษาเอกราชทางเศรษฐกิจเอาไว้ได้. ชาร์ลส์ จี๊ด ได้อ้างถึงแนวความคิดของฟรีดริช ลิสต์ (Friedrich List) ซึ่งหลวงประดิษฐ์ฯ ก็ได้กล่าวถึงเช่นกัน.^{๑๔}

ศาสตราจารย์ชาร์ลส์ จี๊ด กล่าวว่า “ถ้าไม่มีความไม่เสมอภาคทางสังคม จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะบุคคลมีข้อแตกต่างกัน แต่ก็มิใช่ให้ข้อคิดว่าบางที่ความแตกต่างในฐานะอาจจะกระตุ้นให้ผู้คนมีความขยันหมั่นเพียรและบากบั่นมากขึ้น, กระนั้นสังคมก็ยังรับไม่ได้ เพราะในทางอื่นๆ เช่น ทางกฎหมาย, การศึกษา ฯลฯ ก็มีความเสมอภาคกันแล้ว เหลือแต่ในฐานะเศรษฐกิจเท่านั้นที่ยังแตกต่างกัน และความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในทางอื่นๆ ที่ตามมา เช่น อำนาจ, ปัญญา, สุขภาพ ฯลฯ

นอกจากนั้นชาร์ลส์ จี๊ด ก็ยังย้ำว่าความยากจนทำให้คนอายุสั้น, ทำให้ประกอบอาชีพกรรม และแม้กระทั่งเป็นสาเหตุสำคัญของอติวินาศกรรม. ที่ชัดเจนที่สุดก็คือที่กล่าวว่าความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจมิได้เกิดจากธรรมชาติแต่ได้กลายเป็นสิ่งที่มนุษย์กระทำขึ้น เช่น ทรัพย์สินจากมรดก เป็นต้น.^{๑๕}

คงจะปฏิเสธมิได้ว่าหลวงประดิษฐ์มนูธรรมได้รับความคิดของชาร์ลส์ จี๊ด เอาไว้พิจารณาใคร่ครวญตลอดชีวิต, ซึ่งรวมถึงความคิดในเรื่องระบบนิเวศวิทยากรรมรายได้ประชาชาติด้วย.

ท้ายที่สุดก็คงจะต้องตั้งเป็นข้อสังเกตว่าหลวงประดิษฐ์มนูธรรมได้รับการถ่ายทอดมโนทัศน์ในเรื่องระบบเศรษฐกิจ

ศาสตราจารย์โจเซฟ ชุมปีเตอร์ (Joseph Schumpeter)

แบบสหกรณ์มาจากตำราของชาร์ลส์ จิต ค่อนข้างมาก และเมื่อผู้เป็นเจ้าของตำราเป็นผู้นิยมสหกรณ์ หลวงประดิษฐา ก็มี ความคิดที่แน่วแน่ในเรื่องสหกรณ์ ตั้งแต่ครั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ จนกระทั่งถึงอสัญกรรมใน พ.ศ. ๒๕๒๖

ชาร์ลส์ จิต ได้กล่าวถึงสหกรณ์ไว้ในหลายประเด็นที่น่าสนใจ เช่น ระบุว่าระบบเศรษฐกิจแบบสหกรณ์สามารถดูแลการ วิชาครายได้ให้เกิดความยุติธรรมยิ่งกว่าจะใช้เครื่องมือทาง กฎหมาย, สหกรณ์ไม่เลิกจ้างกรรมสิทธิ์เอกชน แต่จะทำให้ทุก คนอาจมีกรรมสิทธิ์ได้, สหกรณ์ไม่ทำลายเงินทุน แต่กลับถือว่า เงินทุนมีความสำคัญและจำเป็น เพียงแต่ใช้เงินทุนเป็นเครื่องมือมิใช่ให้เป็นนายหรือผู้บังคับ ฯลฯ

ชาร์ลส์ จิต ย้ำว่าความมุ่งหมายของสหกรณ์คือการล้มล้างผลกำไร และแม้สหกรณ์จะประกอบการมีกำไร ก็จะต้องคืนกำไรให้แก่สมาชิกตามที่มีส่วนร่วม นอกจากนั้นกำไรที่สหกรณ์พยายามล้มเลิกก็มีใช้เท่าไรที่นายจ้างแย่งมาจากผู้ใช้แรงงาน, แต่เป็นกำไรที่พ่อค้าเอามาจากผู้ซื้อ สหกรณ์สนองความต้องการของตนด้วยวิธีของตนเอง คือเป็นผู้ผลิตเอง, พ่อค้าเอง, นายธนาคารเอง, เจ้าหน้เอง และผู้ใช้แรงงานเอง.^{๑๖}

หลวงประดิษฐมนูธรรมได้ยืนยันว่าสหกรณ์ในมโนทัศน์ของท่านคือ “สหกรณ์สังคมนิยม” มิใช่สหกรณ์ทุนนิยมที่ทำกันอยู่ และจะต้องเป็นสหกรณ์เอกประสงค. นอกจากนั้นก็ยังต้องการที่จะเปลี่ยนการปกครองท้องถิ่นระดับตำบลให้เป็นสหกรณ์ทั้งหมดด้วย. ในลักษณะเช่นนี้ก็ต้องกล่าววามโนทัศน์ในเรื่องเศรษฐกิจสหกรณ์ของหลวงประดิษฐมนูธรรมไปไกลกว่าศาสตราจารย์ ชาร์ลส์ จิต.^{๑๗}

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าชาร์ลส์ จิต จะได้เรียบเรียงตำราเศรษฐศาสตร์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในฝรั่งเศส, หรือแม้กระทั่งในโลกในสมัยนั้นเล่มหนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงจำนวนครั้งที่มีการพิมพ์ออกสู่ตลาดที่ครอบคลุมระยะเวลายาวนาน, แต่ก็มิได้รับการยกย่องว่าเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของทฤษฎี หรือการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์, ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ชาร์ลส์ จิต มิได้คิดค้นหรือให้สิ่งใดอันเป็นสิ่งที่ใหม่ต่อทฤษฎีหรือการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ มีอาจเทียบได้กับคาร์ล เมงเกอร์ (Carl Menger), โบห์ม-บาแวร์ค (Böhm-Bawerk), สแตนลีย์ ดับเบิลยู. เจวอนส์ (Stanley W. Jevons), อัลเฟรด มาร์แชลล์ (Alfred Marshall) หรือแม้กระทั่งเฮอร์วิง ฟิชเชอร์ (Irving Fisher), ยกตัวอย่างนักเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัย.

ศาสตราจารย์โจเซฟ ชุมปีเตอร์ (Joseph Schum-

peter) ได้เคยเขียนถึงชาร์ลส์ จิต ไว้ว่า แม้จะไม่ยิ่งใหญ่ แต่ก็ได้มีบทบาทซึ่งทรงคุณค่าประโยชน์และได้รับความนับถือมากที่สุดตลอดกาล, โดยเป็นผู้รื้อฟื้นด้านที่ปราศจากอคติใด ๆ และตรงข้ามมีความเห็นอกเห็นใจทุกฝ่ายทุกด้านที่เห็น ๆ กัน และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกดังกล่าวนี้ไปยังผู้อื่นได้ด้วย ที่สำคัญก็คือ ชาร์ลส์ จิต ได้เรียบเรียงตำราเศรษฐศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จสูงเล่มหนึ่ง และตำราประวัติศาสตร์เศรษฐกิจที่ร่วมเรียบเรียง, ซึ่งได้รับการใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง.^{๑๘}

เชิงอรรถ

๑. หนังสือ “เค้าโครงการเศรษฐกิจ”, หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์), หนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลอวูโส, ๒๕๕๒, หน้า ๒๖-๒๗.

๒. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๑๕.

๓. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๑๖๓.

๔. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๑๖๖.

๕. ปรีดี พนมยงค์, “การเขียนกฎหมายในประเทศฝรั่งเศสโดยย่อ”, ในหนังสือ “ปรีดี พนมยงค์ ชีวิต งาน และธรรมศาสตร์” (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และเพิ่มพล โพธิ์เพิ่มเหม บรรณาธิการ), สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๒๙, หน้า ๑๒๓-๑๓๓.

๖. ปรีดี พนมยงค์, “ชีวประวัติของนายปรีดี พนมยงค์”, โครงการปรีดี พนมยงค์ กับสังคมไทย, ๒๕๒๖, หน้า ๔

๗. หนังสือ “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” อ้างถึงข้างต้น หน้า ๒-๓.

๘. สหสส์ กาญจนพงศ์ “หลักเศรษฐศาสตร์ของชาร์ลส์ จิต”, สำนักงานนายศิลป์, ๒๕๗๙.

๙. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๓-๔.

๑๐. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๒๔-๒๗.

๑๑. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๓๖-๓๙.

๑๒. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๕๔-๕๕.

๑๓. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๑๒๑-๑๒๓.

๑๔. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๓๖๑-๓๖๖.

๑๕. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๔๖๘-๔๗๑.

๑๖. หนังสือที่อ้างถึงข้างต้น หน้า ๕๓๐-๕๓๗.

๑๗. จักรทิพย์ นากสุภา, “ความคิดสหกรณ์ของปรีดี พนมยงค์”, สำนักพิมพ์อักษรสาส์น, ๒๕๓๐ หน้า ๕-๒๑.

๑๘. Joseph A. Schumpeter, “History of Economic Analysis”, Oxford University Press, New York, 1954, p. 843

หนังสือเสริม

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, “แนวความคิดทางเศรษฐกิจของรัฐบาลอวูโส ปรีดี พนมยงค์”, หนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลอวูโส, ๒๕๕๒.

เอ็ด

ธาร ธรรมโมชน

ภาษาใต้เดือนละคำขอนำมาเปิด
ทำอย่างไรคือ “เอ็ด” ไฉวจา
คำว่า “เอ็ด” ถิ่นใต้หมายถึงเบ่ง
ถูกเลี้ยงมาจนเหลิงผิดครอบงำ
พ่อแม่เลี้ยงตามใจจนเสียเด็ก
มีนิสัย “ทำเอ็ด” เลยเถิดจน
ทำอะไรโหดโหดยิ่งโหด
เกกมะเหรกเกเรน่าเคียด
หรือเป็นลูกคนรวยมากบารมี
“ทำเอ็ด” เห็นคนจนเมินไม่มอง
หรือเป็นลูกคนรวยรุ่มนตรี
ทำตัวเยือกภูมิหายพยายาม
หรือประเทศร่ำรวยมหาอำนาจ
ครอบครองโลกโอบอ้าแผ่พลัง

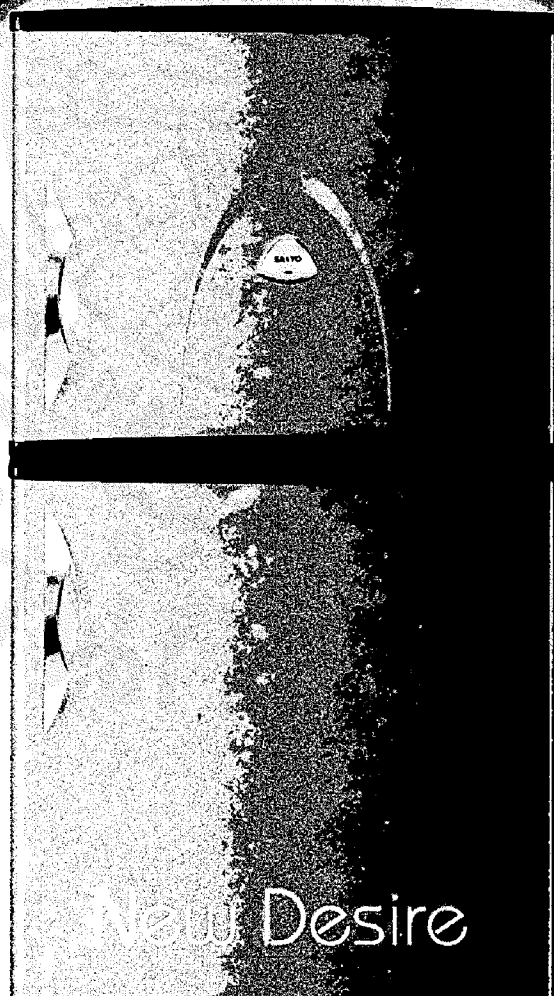
คำว่า “เอ็ด” อีกคำให้รู้ว่
ประดับเสริมปัญญาคุณคำคำ
ทำนุกเลงคุยโวอวดถลา
เอาแต่ใจยื่นคำครอบหัวคน
ไม่หมั่นสอนแต่เลืกจนเป็นผล
พอโตใหญ่มากลั่นด้วยทฐิ
ไม่เกรงใครทุกครั้งอวดขำ
นิสัยชั่วตัวรเบ่งถ่าพอง
ระดับโคตรเศรษฐีจึงผยอง
ไปไหนต้องถูกน้องห้อยติดตาม
จึงเดินอวดศักดิ์ศรีถ่างขางาม
นิสัย “เอ็ด” ตำทราหมั่มไม่ฟัง
คิด “ทำเอ็ด” ผูกขาดมั่งคாதหวัง
อย่างนี้คนเมืองตรงเรียก...“ทำเอ็ด”

แรงแบบดาลใจ

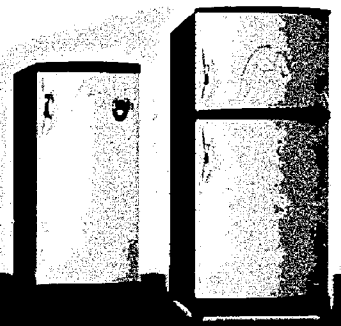
COOL PL

CE
series

แรงแบบดาลใจ
และความปรารถนา
ก่อกำเนิดดีไซน์ใหม่
เปี่ยมด้วยประสิทธิภาพ
ความเย็น ความจุ
ความทนทาน
และประหยัดพลังงาน
ในหนึ่งเดียว
พลังความงามล้ำสุดจาก
ชั้นโย คูอลเพลส

New Desire

SR 163CQ

SR F215C

บริษัท ซันโย (ไทยแลนด์) จำกัด

สำนักงานใหญ่ : อาคารศูนย์การค้า 601 ถนนพหลโยธิน แขวงจันทบุรี เขตจันทบุรี กรุงเทพฯ 10400

โทร : 2248 1491 โทรสาร : 2246 1250

marketing@sanyo.co.th sales@sanyo.co.th service@sanyo.co.th

www.sanyo.co.th

ซันโย เสริมความสุขทุกครอบครัว